

СОВЕТ КӨДЭЭНИН КИЖИЛЕРИ

— Эки-ле-дир бе мнар?
Дарый сырбап дээр. Оон хамык болдларын, чүк бур урам хона берген.
— Буруузд бодум, силерин арай мөөдөдүм ишкеш—деп, Сут-Халдуң бир хоотун чурттакчы болган партия-совет ажылдары Монгуш Даржай элчөөсүна берген хаварлар турган. Дарый боларын ишдештер, ол—библиотекалар үндөсөйлөп номчучуу, култура албан черлеринде керээ дээр сөгүм човангыр кжж.

— Бо помну дужаагаш, ам Ленин башкынын дугайында Н. К. Круковский, аз Боч-Буевичини сактыгышкынар помчуула дээр—деп, Монгуш Кежежевит чугаалаан.

— Бар, бар, дарга. Ленин башкынын ажыл, амдыралын дугайында өскө-даа солун сактыгышкынар кой—деп, библиотекарь үндөсөйлөп чалган. Ынчалда-даа дарга чүгө ном солуп алар дээр белбөп болган.

— Че, Октябрьдин 50 харлаарына калчар ужуражар бис, эргелекчи?—деп, айтыра калкыш, кышка удур септөр-селлерин, чыгылаар чүү барыл моң дээр, библиотеканы эргилдир топтал көрдүдөн.

— Октябрьдин алдарык байыраламын уктуштур култура албан черлеринин алган нияти план-хемчеглери бар болгой.

— Билер мени, билер мени, Дарый Кыргысоевна. Ону күөдөрдө, бистен, көдө Советтин талаамында чүү негеттин тургир, дарга оң-дур ийиң—деп, дарга достор кырылган бир ном ап, ажып көрө берген. Ол аралында Дарый демделген дептерин ажа тыртып алган, мала харымлаарына белеткен берген.

Дарый Кыргысоевна Идам-Суруд—бистин республиканын база бир өзүп озулар мергежилдик библиотеканы. Ол—Сут-Халдуң Сут-Аксы библиотеканын эргелекчи. Оон кады ажылдан турар эки Люд Хлебона Кавский библиотеканын техникумун дооскан база ажык урут. Олар ийи-дөн Сут-Халдуң 6 көдө библиотеканын эргелекчи. Дарый чүгө ол эвес, партия болган хой-нияти ажылдарынын ишдештерин: СЭКП райкомунун штаттан дашканын директору, ында клуб човудеинин база административдик комиссиянын кезиктүү, дөрт урутун лези, ол уругтары кончуг эки кижизиптишпаан, хой-ниятинын кандыг-даа хемчеглеринден чыдып калбай турар.

Сут-Халдуң хой-нияти организациалары—партия, амыктын, комсомол комитеттерин, керээ-жөөлөр човудеин болган хохотун дирекцияны култура албан черлеринин ажылдык көрдүдөн чаралап үндүргөн. Ону 11 кизи састагыт жюри түнүп удурутуп турар. Көрүдөгө тилдештер 150 рубль-биле шаңдалар.

Оон түндөлдө Октябрынын 50 чыл оонга болган В. И. Ленин башкынын төртүтүнгенден бөр 100 чыл болур оюнга уктуштур помну чоңга дээр уагу организастыг болган маскылар ажылдар мында хай-нышкынын чоруттунуп эгээл.

«Дарый библиотеканы, кылар дээр чүвезин кылаан шаанда ара соксар эвес. Ажыл-ижине кылаан деп чүвезин кизи кайгаар, бодунга-даа, өөрүгө-даа шыдагы негеделин урут боор оңар» деген, сут-халдуңунун чугаалажы турары алаа эвөс болбайт аан. Библиотеканын хохой таламын база нарын ажыл: оңу ном-биле четчелээр, номчучулар-биле ажылдар, көжөр библиотеканын, массалык ажылдарын, таймалык-библиографтык болган чүрү-шнчилең ажылдарын организастаар, көдө библиотекаларга методиктик дузаны

ЭЖИ ЧҮҮЛДҮН НЕНТЕРЕДИКЧИЗИ

чедирин... Бо хой таламын ажылдарын Дарый мергежилдик организастап турар. Бо ажылдарын ол практиктик соруугалар-биле дүштүр чорударын ордандып турар. Библиотеканын ишдештерин «Мурнакчы дуржуганын булуңу», «Бистин шолбаннарымыс» дээр ишкеш булуңнары көрүп болур. Эрткен чымын оң удуртканы библиотекалар 98, оон иштинде Сут-Аксының библиотеканы 27 массалык хемчеглери чорутуулаан.

Солхоотун мурнакчыларын, аларын арамында 100 баш төрүр хойдан 120 хуралымы камгалар, бир хойдан 2 кг 400 гр. дүктү кыргып алган хойжу-Жамчыл, бир ишкеш-не 2212 ляр чүтү саап алган Ховалыг Шондайты мыкшан шолбаннарын дуржуганын пропагандалар турар.

Дарый Кыргысоевна даргазын айтырымына:

— Ам дээрде онза негедели-даа чок, кышка белеткеп бургу-дур, харын бо библиотеканы алдан чеди чыда калчар алгыткылар?»—деп.

— Кончуг эки-дир. Бо айтырымын черде тургусажа хоржок, харык.

Дарый ам демги-ле демделген журналы ажа туткан:

— Мындагынын соонда «Улегерал ада» деп аттыг бир кежөө эрттирген бис, чон-даа кончуг сонуурааш барган—дей тыртып каан.

Көдө Совет даргаам, журналды номчуп, оон иштинде бир-ле чүвезин ушта бижилген олура:

— Адырам, думам, номчучуларымыс ам жеже апаары моң?—деп.

Нияти чеди библиотекалар-да ном бодуңду 48000. Оон иштинде тыва ном 18800 экесилээр теккен. А номчучуларынын саны 2700 ажа дужуп турар. Чүгө бистин бо библиотеканы 30000.

тыва дыл кырында 3600 ном чедирин турар. Номчучуларымыс бөгүдө 679 кизи. Бир хиде 30—40 кизи каап, 60—70, а чамдыкта 200 чедир номнарын ал турар. Суурда барык ажылдарык бургу библиотеканын номчучуу.

— Ол-ла болгой, харын, адимар, малчылармыс?—

— Бисте 19 көжөр библиотеканы 600 ажык номчучуларым. Олар кодуңдуңда-ла малчынар. Эң ыраакы Манчурек болган Эр-нууңу.

— Ол-ла болгой, харын, адимар, малчылармыс?—

— Бисте 19 көжөр библиотеканы 600 ажык номчучуларым. Олар кодуңдуңда-ла малчынар. Эң ыраакы Манчурек болган Эр-нууңу.

— Ол-ла болгой, харын, адимар, малчылармыс?—

— Бисте 19 көжөр библиотеканы 600 ажык номчучуларым. Олар кодуңдуңда-ла малчынар. Эң ыраакы Манчурек болган Эр-нууңу.

корбонни огуу көөр» деп помунга номчуга конференциядан дээр ишкеш солун ажылдарын чорудуп эгээлэн. Алдан-Маадырлар Монгуш Барама эргелекчилең библиотеканы эргелекчи. Чүтүң эргелекчилең клуб хой-нияти организациаларынын, иланыгы башкыларынын эң илдеп-кейлик киржилгези-биле адал-белдерин Алдан-Маадырлар дугайында сактыгышкынар чымы, кежөөлери, ужуражышкынарны эрттирген, Алдан-Маадырлар-биле холбаккан төөгүзү чүдүлери чуркка чыттырып, фотоделгези кылымынга белетенип турар. Бодун-даа көрүдөрдөн, шынап-ла соаун, Чоон-та чаа Алдан-Маадырлар дугайында кежөө эрткен. Алаа Алдан-Маадырларын башкычы Самбажытын олуңун огуу, ам 60 ажык харым Монгуш Шаалың болган өскө-даа кижилерин сактыгышкынарнын дуржугу. Ол кежөө Алдан-Маадырлар дугайында плеткелдин башкы Серен кылган. А башкы Монгуш Орлан-оол Алдан-Маадырлар дугайында фотоделгезин белеткен турар.

Дарый ол ортта чугаам үзө тыртыкан.

— Шынап-ла, дарга, Алдан-Маадырларга кылар тураскал чүү боор турар ирги?—деп удуп айтырган.

— Октябрынын байыраламын таварыштыр ажылдар дээр чүвө-ле болгой. Акша-хоренга-даа чыгып турар. Ам чүгө тураскалдын хемчеглери херек боор турар—деп каап, Даржай дарга хандыр боданы хона берген: бо Сут-Халде шаанда болза хостал.

га, эрге-шөлөө, деп эрге, аас-кежи дээр ада-өгбелер Алдан-Маадырларын огларын кылаардыр хып тургуулаан. Ам бөгүн Улуг Октябрынын ачы-хавымында оларын амык күзөлдөткөн—көрөсө, културанын одалары чайынаалдыр хып, херелерин чымып турар!—Бо Дарый Кыргысоевнаны бешин көрөсө, оларын бир сураамы ажылдарымын апарган. Ол болдур Даржай дарганы дугурелин келген. Херелден помун алган, оозун ашкылап көрүп тура:

ЧУРУКТА: Д. Идам-Суруд.

— Кордүңөр бе, думам, Алдан-Маадыр болган Киров библиотекаларына ам удаас чаа, таваржыр бажыңар бээр дикшик эвес бис бе. Эртен ырак чер чорур кизи силер ам мях белеткенип алыңар—деп, үнүп чорутуулаан. «Даржай дарга чугаалаан, кааа бээр эвес, ол библиотекалар ам амыра-ла-дир, кааа деп өөрүп, эргелекчи ажылынын планын база каттап көрүп олурган. ССРЭ-нин Додон Советиниң депутаты, мурнакчы сааячы Ховалыг Шондайты-биле ужуражышкыны эрттирген. Ам «Чыраа-Бажы» сохотун адалары хойжуу. Социалистик Күш-ажылдык Маадыр Монгуш Чола, база республиканын чамдык чогаалчылары, хоотун эргелекчилер-биле ужуражышкыны эрттирген, удаас бир номчуга конференцияны база эрттирген—сут-сут дээр ажылдар. Дарыйнын сактыгы дөстүдүрбөй турган.

Библиотеканы болуп човуңга баран болуру—Дарыйнын бичилдинде-не күзөлдөн. Библиотеканы кизи нияти билин болган тусеял мергежилди доктаамал бедилдир чоруп дээрин ол эни билдир. Ынчангам ол марксизм-ленинизмди үндөсөйлөп өөрүнчүлүкүмүз республиканы библиотеканын чамында курдуңда база өөрөшүп турар. Дарый номнарын солотуп кырынга чымы салып каан, даргага ыраакы орукке айттырыныга белеткен берген.

Орте-Артыда малчынар суур-рунда Ооржак Чанчык эргелекчилең көжөр библиотеканын ажылдыг дуулаштыпшаан, оон номнарын солотуп дээр Дарый эни Люд-биле ийиңден чаа номнарын шилип ал эгээлэн.

— Көдүңдө тыва өрүг дмалдыр кырында чечен чогаал болган мал ажылдык дугайында номнардан—деп эжин чагып олурган. Экинчилер, бир-ле ийиш убагышкылар дег аас-кеженик, оман-хогуг, каттырышкан, сүмөлөшкөн, номнарын мнакшылым-биле шилдэн олурган.

Эртенде Дарый 50 ажык номнарын артымын алган, сургакчылар-биле кады, үшөлөп чегресе ар артын ыраакы малчынарга дурген чедир дээр, Ишкени өрү халдып үнүп каан.

Л. ЧАДАБА, Г. СПРОТИННИН ФОТОЗУ.

Түннелдерден чүү илерээнил

Школарын, уруглар албан черлеринин ажыл-агый болган өөредилге-материалдык базанын бижылгаар, уругларын өөредилгезинде болган кижизилдигезинге таарымчалыг байдаларын тургузар дээр улаа өөредилге кидистери, башкылар коллективтери партия, совет, хой-нияти организациалары дуула-биле эвөш эвес ажылдарын ботандырып чоруткан.

Школарын болган уруглар албан черлерин улегердик белеткери дээр чарыш школар аразында калбарган турган. Ынчал-даа чамдык районнарын бо тарышка эки кириштин келгени тегес. Школар белеткенин дугайында айтыргыш удурут организациалар чугаалажып турган. Ынчангам дыка хой школарын, интернаттарын капитал септелгезин чоруткан. Ол ишкеш хой-хөй өөредилге херекселерин сэдүп алган. Немелде болган чар дугуларын ачымында 40 хире школар чамтык эдечтеге өөренип турар апарган.

Материал-техникти база экижирге, өөредилге-ижиндигеделик ажылдарын шыдары бекчир чугаажок. Ийи-чытылар чок өөредилгени чеди ап турар башкыларын саны аскен. И. Н. Черверткова (Бий-Хем), Д. А. Хомушкун (Барым-Хем), Т. Х. Иргит (Эрзин), Н. М. Нурст (Улуг-Хем), Х. Х. Чинба (Өвүр) дээр өскө-даа башкылар тургалар.

ны бижыг билдирер-биле чепселдеп турарлар.

Уругларын ийи-политиктиг кижизилдигезинге база өөредилгезинде болган ажыл-ишке ниятичелик, тусеял болурунче башкылар сактып салып туралар. Шалагы Тураннын № 1, 2, Тандынын Кур чер школары бо таламы-биле улегерин. Бий-Хем, Току районнарын школарында өөреникчилерин билини дегенде элден кедик болган.

Анык салгалдын чүрү-ажыкчы кижизилдигезин чугаа журу-дуздыг. Коммунизмин херезинде бердингени, Тарзон чуртуңга ханы мынашыл чүтүң-даа мурнула куш-ажылга илереттинер. Уругларын күш-ажылга ырак болурунга кижизилдир чачыктырып турар И. Б. Иргит (Бай-Тайга), Н. Т. Ховалыг (Өвүр), М. П. Ермишкина (Кызыл), Х. Х. Очур (Току) дээр өскө-даа башкыларын адап болур.

Башкыларын, школар коллективтеринин практиказында чаа, аки чүдүлөр чыл келген турдунча кадырын турарын макта-вас аргажок. Ынчалда-даа чамдык школарын удуруткыларын, башкыларын таламын-дан оңашкан ажылдыг харым-салга чок, ак сеткилдиг эвес болгандаа чепсетер үнүп турар. Багай демдектер ап турар өөреникчилерин саны бо бири чартык чылда көвүдөн. Ортумак школардан Чоан-Хемчиктин

Сут-Хал ортуман. Кызылдын № 14, Барым-Хемчиктин Кызыл-Мажалык ортуман школары өөредилге таламы-биле эң чавыс түнөөдө көрүскөн. Ол ишкеш Бий-Хемин Халын сес чыл, Тес-Хемин Шуурмак сес чыл школары өөредилге хууан кудулаткан.

Кол эртемнер—орус дыл, математика, тыва дылга өөреникчилеринде багай өөренип чоруп ам-даа хөөр, 26154 тыва өөреникчилерден 1658 кизи бири чартык чылда тыва дылга чедир өөренип барган. Эрткен чылда ол үзө-биле дензавер, тыва дылга багай өөренип тургалар 203 кизи немешкен. Моон алган көөргө, тыва дылга билин уругларын чедир өөредип шыда-байн турар башкы иштер бистин школарымыска бар-тыр. Башкылар турар эртемне өөреникчилерин сонуургалым көдүрүп-тер тымынгыр, солун аргаларын башкылар ажыглабайн туралар.

Бүгү-ниятиң сес чыл өөредилгезин бистин школарымыска чылдан чыгыс күөсетпейн турар. Оон кол чылдагыны—чангыс класска ийи чыл өөренип чорук. Сөөлү дөрт чылдаа ийи-чылчыларын саны 1236 кизи чедир өскен. Ол-ла сөөлү дөрт чылда 2324 катта олурган өөреникчи школарын ара катган бооп турар.

Билиглерин үндөжинге эге класстарга салдыр турбузе, бистин эге класстарымыстың чамдык башкылары өөреникчилерин ийити саймаларынче кичөөнгей салбайн турар. Багай өөренип турарларын 50 хууан эге класстарын өөреникчилери.

Районнарын улус өөредилге кидистери, школа удуруткыларын башкыларын билиг, мергежилди саймаларынче кичөөнгей салбайн турар. Мурнакчы дуржуганын бүгү коллективке тардып негеттеринин чеди албайн турар. Ол ишкеш эртемнерин башкылашкынында кол-ла чептес чүвө—программаны четче эрттес, оон кол-кал көзөктөргөн ханы өөртөс чорукта бооп илерээн.

Өөреникчилерин уруктан дашкар үзөин таарымчалык организастап шыдабайн турар чорук база-ла багай өөредилгенин үндөжин болур. Маңаа школарын аңгыда, ада-илерин, хой-нияти кириштерин чугула. Бо айтырылганын чедишканын шитирлээр болуусуна, ийи-чылчыларын саны эвөсөөр болган школары ара каар чоруктар чок болур ужурут.

И. ПРИЦЕВА, республиканың Чырдыкшык министрствонун инспектору.

И ЖЭЭНДЕ А ДЫГЖЕ

Арастан аянарнын аажы-чачын, амдыралын байдалын Юрий Орланский эки билдир. Канды-ла анычын иш дуржугалыг ачыга алыш иштинде чүгө дег тоду кестур. Кууан чымыг үе бир-ле каттап тайгага чоруп чораш, удуз адымын көрүп каан. Ынчан адымын ижөөн белеткеп турарын ол эскерип каан. Анычын чораш чери Чалаанын Кулуң-Дүжөр эминин ишти. Арастан аны кууан өлүрүн берге деп чүвени ол билдир. Ынчангам ам кыш дүшкүже чедир оон-биле берилеш деп шитирлеш алган.

Кыштын соогу-даа келген, тайга ак хар-биле шытына берген. Орланский ычан ачы өөрү Монгуш биле Эрес-оолду элестеткен, эртен чылды декабрьда тайгага айттыныкша. Аныкар черин чедир келдире, байтайгы дээринеңи чүдү орта көзүбүс болган. Алымын ижөөн кады хаз бээрине кый чөрдө. Олар ижөөн димис-биле чокшулап келгенер. Шитирлеш демисел чорударына бөө-чепсек белеп.

Ачылар мях белеткеди кылган, ижөөн кирер аксынга хой дапты овалалканыр. Оон Монгуш биле Эрес-оол ижөөн мях-биле чыткупкан. Мырчан чык ол дурган адыг үе халын келген. Улук чыткан удуз анычын илдеп белеп оттуп каанын кым-даа маналар. Монгуш ычан корканындал илдини барып ушкан, кудургайны чуйду чугуа берген, а Эрес-оол кызынче кайды дүшкенин бешин эскербөөн. Холуңа бөөзүп белеткей туудан алган турган Орланский адынын херезин боталканын. Ады алгырыпкан, дедир кире берген.

Ачылар дувуран айы-биле дурган-не чыгып келген, ижөөн аксынга турлуканнар, Ады-

ны өлгөн деп боталканыр. Өлүт, дирин чырылган көөр дээр, удуз мыштыг бажыга хып турар фюнарь багалаш, ижөөнчө сүп кирипкен. Хертен мях кадык дээр соонда, фюнарь өжө берген. Уштуп аккелеш көөргө, чурра дайып каалкан болган. Адыгын чыдар черин чинге кыя-биле чүшүп туруп билип алган, ийи адар дүргелери-биле ынар боолан эгээлөөнөр. Адыг шил-ле шимөөн барган. Ачылар оон ижөөнүн аксын даштар-биле таз багыраш, хонар черинче орайтай бергенде чоруп кааннар.

Эртенде база каттап чеди келгенер. Бөө-лап каан дажы хөөр. Өлгөн адыгын ушта шитирт дээр Орланский ижөөнчө үнөп кирипкен. Карагыга сүйбөткөмүн чоруп олурда, холуңа туттуңган дук шимчир берген. Анычын бажыны дуктери ачы берген, дурган-не дедир үнгөнөө. Оң ам-даа дирин болган ол. Олар база каттап боолан эгээлөөнөр. Согай береш димнаарга, дааш чок болган. Дуржугалыг ачы база каттап үнөп кирипкен. Чокшулап чед береш димнааларга, тымыш-даа димнаалас, шүт шимөөн чок. Адыгын дуга дирткылаан, шимчег дивөөн. Унуп келген, өөрүнге ол чугаалаан.

Казы турган уштуп эвөөргө, демги кыс адыг кончуг семис болган. Чүвени калчар билдир, чыскаан эвес чадаас дээр, база каттап чырылгы көргөнөр. Ижөөнде база адылар чыткан. Өлүдөр-биле кады дөрт баш удуз адымын ачылар ыччар өлүргөнөр. Ижөөнүн ишти барык өг-биле дөмөй хемчедил болган.

А. БЕССМЕРТНЫЙ.

Редактор К. К. КУДАЖИ.

Аныяк натуралисттерде

Бистин республиканын пионерлери болган шолучылары амыктыг, солун ажыл-херектери кымып туралар. Колхозтарын, совхозтарын фермаларына, хову, шөлдерге ажылдап, боттарыңду үгүт-хууан кирип келтирген. Сут-Аксынын Тураннын № 1, Самагалдык школарын өөреникчилер бригадаларын дуржула ажылдарын ботандырып чоруткан.

Ак-Довурак, Турян, Кызыл хоорайларда болган хой-хөй суурларда богаан үнүштери ажаан хайларын пионерлер хууштин алганнар. Тоора-Хем, Туралың № 1, Сары-Сеп школарында садтарын өөреникчилер боттары тарып өстүргөн. Багазын шоланын өөреникчилери мях ажыл-агый черинге дуулажып, иштарга тарымчыларын чорудуп, бойду байлаан камгалаар херекке кирип туралар.

Анык натуралисттерин республика станицаларың сад өстүрүкчүлери ийек-кара болган малынаны 300 дөстү тарып, ол ишкеш питомникти тургузарлар. Ногаалылар баала-ла солун ажылдар чорудуп турар. Морковту, чок-тараны, согуваным күкүсөр кижин чарып олурткан. Эстон эртемден Вейсманын даалганы анык натуралисттер ам-даа күөсеттишпаан.

Бойду камгалаалың бөлүмү чымчылгадан болган пеште питомникти тургузар, ол ишкеш черлик үнүштери чектер тарып черге тарып өстүрер, кат-чистиг чадап үнүштерин алдылган олуртуп.

Четкер өстүрүкчүлери түнү кылырды? Кызыл гвоэдианы тарып өстүрүп уламчылар көрдүнгөн. Кызыл гвоэдианы—революциянык чөчөк. Ынчангам дайың алыңды

чедирин уруглар кымыл гвоэдианы-биле каастап шыгар.

Изы-бүрү 20 муң чекер рассадаларын өстүрер, уруглар садтарына 30 хире бажык чедирин тарымышпаан, четкерин эртемнерин херезин кижилер таралып бис. Хову ажылдарыңды көдө ажыл-агыйын дуржула станицаларын даалганы-биле дуржула ажылдарын чорудар. Анык натуралисттерин «Солун чүдүлөр дөргөдөгү» деп бөлүмүнүч кижилерин буну чыл дуржула телевиденге көрдүр.

Улуг Октябрынын 50 чымыга уктуштур Кызылдын № 2 школарын өөреникчилери кымыл гвоэдианы тарып өстүрүр. «Тывага чер амыктын хөгжүдөң» деп стенидин база-ла ол школарын өөреникчилери кылырлар. Улуг-Хем эринде

де турар кымыл партизанарга тураскаалды Кызылдын № 1 школарын, Ада-чуртун Улуг дайымынга чок болганнарын тураскаалын Кызылдын № 7 школарын шөффе алган. Кызылдын школа-интернаттын, Сосновка школарынга садты олуртуп деп уруглар шитирлеш алган. Тураннын № 2 школарын чарык четкер-биле каастагыштар. «Тыва» деп дирин амыктайнары деп стенидин ол школа кылар. Кызылдын № 11, 8, 14 школары скверлерин тарып олуртуп болган.

Юбилейге уктуштур кымыл чорудар ажал-херектер-ле хай. Пионер отряды буруу кымыл шыдамы дег ажал-херекти планнап, хуула, Колхозтарга, совхозтарга дуулажып, фермаларга барып, былаа ажалжып, дагаа оолдары өстүрүп, хову-шөл-

дерин чөмшүлдеринге киржир болгой. Анык организациалар чедирин погаичилеринге киржир, былаа чедирин тарып олуртуп болгой. Эң дээр дуржула ажылы, көрүгүчү материалды, экспонат дээр конкүсүрлер эрттирери база солун. Хөдүргөлериң тымынгыларын клубун организастап болгой. Изы-бүрү көжөөр, хоотун кижилер-биле ужуражылаар дээр чүү чок дээр.

Юбилейг чылда хой, солун ажыл-херектерин отрядтарына чорудулар, эрчим уруглар. Анык натуралисттерин оодурунга кириптер. Төрөн колхозтарынын, совхозтарынын ажыл-ижинге киржип, бекдик дүжүгү өстүрүргө дуулажылар. Силерин ажыл-херектеринде бистин амдыралымыс улам экижир.

И. ТУЛИНА, анык натуралисттерин республика станицанын методиги.

Тываның Хөгжүм-Ший Театрынга

февраль 16-да М. Шатровтун «Революциянын ады-биле» деп шизин болур.

февраль 18-те Ч. Айтматовтун «Чодураа дег карактым, чойган дег сынным» деп шизин болур.

февраль 19-та А. Н. Островскийнин «Буруу чокта буруудаттырганнар» деп шизин болур.

Бо шилер кежонин-не 7 шакта эгээлээр. Коллективтин чамдыларын хуулап ап турар. Касса эртенгениң 10 шактан эгелдеп ажылдаар.

ДИРЕКЦИЯ

ФЕВРАЛЬ 16-ДА

«НАПЫРА»: «Хынал көргөн, мина чок болган» 10, 2. «Дайын болгаш тайбың» (2-ги сериялы) 12, 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Хоорай иырында атыгы кийери» 2, 30. «Тамчыкты өлүмүң чыргалды» 4, 30, 6, 30, 8, 30 шактарда.

«НИСЕЙ»: «Экин, бички кижи!» 10, 30, 12, 30, 2, 40, 4, 40, 6, 40, 8, 40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Симле болган ынактын» (1-ги, 2-ги сериялары) 3, 30, 8, 30, «Леди Гамильтон» 6, 40 шактары.

«Кино»

ФЕВРАЛЬ 16-ДА

«НАПЫРА»: «Хынал көргөн, мина чок болган» 10, 2. «Дайын болгаш тайбың» (2-ги сериялы) 12, 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Хоорай иырында атыгы кийери» 2, 30. «Тамчыкты өлүмүң чыргалды» 4, 30, 6, 30, 8, 30 шактарда.

«НИСЕЙ»: «Экин, бички кижи!» 10, 30, 12, 30, 2, 40, 4, 40, 6, 40, 8, 40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Симле болган ынактын» (1-ги, 2-ги сериялары) 3, 30, 8, 30, «Леди Гамильтон» 6, 40 шактары.

КОЛЛЕКТИВКЕ ЧЕТТИРАМ

«Чүе ашамын орунуга чүе ишти болдур орду удузун үндөр чугаам чымып каан айна-да болду өөстөр эвес, оон утканы ханы. Кижиге ашамын ажык улуг, дуураалың-на сэдүп алдыр. Ынчалдаа кижиге эш-өөр чүдөң-даа, чеже-даа ашканд үнөөт.

Өөрөөдө, камгалаанда, кадым бир чүвөгө муңдулганда, азы частыгыр кылганда, кадым бир эжи-биле сүмөлөшкөн, чугаалажыр болгой. Эки эш—ажыңды бодалымын мала-ла эки сүменин көр. Эп-найырдыг коллективтин кезиктүү эш-өөрүнүн дуула-биле кадым-даа бергедөкканын ажык эртер.

Чоан-Хемчин районда «Чыраа-Бажы» сохотта ортумак шоланын коллективин улуг. Кандыг-бир айтыргыш шитирлээрде, уругучу коллективти-биле сүмөлө-

жип кылар. Чамдык бергерлерге таварышкан эш-өөрүн утпайн, оларга боттуг дуулаң чедирин турар.

Мзон өг-бүлөгө берге, докшин таварышкан. Уш уругтарынын неан херезин аараан. Чыраа-Бажы суурун эмчилери Куулар Маадыр-оол, Куулар Чылабан олар эминтин дурган дууа чедир маанилээп аккелдирген, Чадаанаже чорутту. Анык иштин көргөс, база-ла санитар самолдугу-биле Кызылга чоруткан. Чартык ай иштинде аарыг кижинин чамдыг олуртуп, төрөдөрвики нияти байдалды димнап келдим. Аарыг кизи экижип, сөгип эгээлэн.

Бо үендиг дургууңда аада артык чаш уругтарын таарыштырп каан болду: эң бичини чеди айдыг уругну кырган неэн

Кижиге—кижиге эш, өңүк

эмнекиетп азырал турган. Не кижинин сетканың чагайын чүгө дөңсөрлө!

Бүгү байдалды школа коллективин таарыштырган болду. Олар аралында сүмөлөшкөн, бистин бажымыска доктаамал чок, уругларын хайларган, эдаар мях болган хөмүр дапты дүжүрүп берген болган. Мзон көжөөрүн Монгуш Лопсан-Сюрон оңун ээни-биле кады бистин уругларымыс бажымын апарым, боттарынын уругларымыс ойнадып, хайларган турган болду.

Кижиге—кижиге эш, амык-дүмалыктын дег принциптин боттамышкынын бир херезин ол-дур. Биеке дуза чедирген өңгөргө четтирдис!

Т. СЕРЕН-ООЛ, башкы.

Красноярскиде барганнар

Професс